

katsauksia

Merja Kurki

H.I. Schillerin viestintäimperialismiteorian viestinnällisyydestä

Tarkastelen seuraavassa Herbert I. Schillerin viestintäimperialismin teorian pääpiirteitä, erityisesti sen esittämää käsitystä viestinnästä. Schiller on valikoitunut tarkasteltavaksi "ylitse muiden" siksi, että hänen käsityksissään ilmenevät tiivistetysti ne tyypilliset piirteet, joita olen halunnut tuoda esiin viestintäimperialismin teorian eri "suuntauksista".

Teorian pääpiirteitä

Schillerin viestintäimperialismin teoriaan on helppo yhtyä. Hän on tutkimuksissaan todennut *viestinnän virtojen* kulkevan epätasapainoisesti ja siten epätasa-arvoisesti eri maiden välillä. Tämä *imbalance* koskee niin pääomien, raaka-aineiden, teknologian kuin viestinnänkin näkyviä virtoja, jotka näyttävät toteuttavan yksinomaan länsimaisen "talouden" etupyrkimyksiä. Näin huomio kiinnittyy viestinnän, joukkotiedotuksen ja kommunikaation, tuotannon ja teknologian *omistussuhteisiin ja kontrolliin*. Jos viestinnän tuotannon ja omistuksen huomataan keskittyneen yksipuolisesti ylikansallisten yhtiöiden ja valtablokkien käsiin, päädytään oletukseen, jossa viestinnän katsotaan edustavan sille itselleen ja sitä kautta myös vastaanottajille

(jotka eivät sitä omista ja siten tuota) vieraita päämääriä.

Schiller katsoo, että viestintä on kaikille kuuluva *luonnonvara*, jonka ylikansalliset yhtiöt ovat valjastaneet palvelemaan omia tarpeitaan: vallan laajenemisen, manipulaation ja voiton saalistuksen tarpeita. Yhteinen luonnonvara (esimerkiksi radioaallot) välittää näin aina ylikansallisten yhtiöiden arvoja ja tarpeita vahvistavaa viestintää, tapahtuipa viestintä armeijan elektroniikkakoneiden, liikemiesten datapankkien tai joukkoviestimien välityksellä. Schillerin ajattelussa valta ja talous kietoutuvat yhteen, jolloin hänen mukaansa myös viestintä eri muodoissaan jää kokonaisuudessaan armeijan, talouden ja valtiovallan liittymän renkipojaksi.

Schiller löytää näin välittömästi havaittaviin joukkotiedotusmuotojen pinnan alta eräänlaisen *toisen maailman*, nimittäin talouden ja omistussuhteiden maailman. Hänen mukaansa *tämän maailman demokratisoiminen tasapainottaisi myös viestinnän virrat*, jolloin myös niiden sisältö vapautuisi herruuden manipulaatiosta. Tämä demokratisoimisprosessi olisi Schillerin mielestä mahdollista toteuttaa *viestintä- ja kulttuuripolitiikan* avulla. Näin politiikan

avulla kontrolloitavat viestinnän välineet jakaisivat objektiivista ja ihmisten todellisia etuja, tarpeita ja arvoja vastaavaa tietoa maailmasta.

Schillerin lähestymistapa viestinnän ongelmiin on seuraava:

"Tutkimuksen kohteeksi ei pidä asettaa vähempää kuin se yhteiskunnallis-taloudellisen prosessin kokonaisuus, joka yhdistää kansakuntia ja kansakuntien sisällä luokkia toisiinsa. Erillinen taloudellinen, kulttuurinen tai poliittinen analyysi ei ole vain rajoittunut vaan saattaa jopa hämärtää prosessin kokonaisuuden ymmärtämistä." (Schiller, H., 1978, s. 271.)

Schillerin metodi, kuten hän itse ilmaisee, osoittaa pyrkimystä pois "ahtaasta kansallis-

ta näkökulmasta". Kokonaiskuvan avulla hän olettaa pureutuvansa syvemmälle viestinnän alueen ongelmiin. Jos ei oteta huomioon kaikkia niitä asioita, jotka viestintään vaikuttavat, ei viestinnästä saada otetta kokonaisuutena. Näitä yhteiskunnallisia yhteyksiä Schillerin mukaan ovat omistus- ja kontrollirakenteet, jotka muovaavat viestinnän "kapitalistiseksi" viestinnäksi. Jos omistus ja valvonta on demokraattista, toteuttaa viestintä todellisia arvoja ja tarpeita.

Tähän ajattelumuotoon ilmeisesti päädytään luonnollisesti, jos viestintä ymmärretään tiedon vaihtona, tv- uutisena tai sanomalehtitekstinä, data-pankkina, satelliittina, sotakoneen elektroniikkana, viihdeohjelmana jne. Tutkimuksen abstraktiona viestintä näyttäytyy juuri *vaihtona*: tuotettu ohjelma tms. siirtyy esimerkiksi valtion rajojen yli maasta toiseen. Kun tutkimus on "totaliteettiin" pyrkivällä metodillaan löytänyt virtojen epätasapainon syyt, on aika ryhtyä teknisesti poistamaan niitä. Näin päädytään kulttuuri- ja viestintäpolitiikkaan, jonka avulla voidaan kontrolloida ja säännellä viestinnän kentän virtoja (Schiller, H., 1976, s. 61, 67; Schiller, H., 1973b, 471.)

Schillerin viestintäimperialismin teoria johdattaa näin politiikan teon alueelle, jonka erityisproblematiikkaa ei ole tässä mahdollista käsitellä. Politiikan käsitteiden avulla voidaan luonnollisesti selittää viestintäpolitiikan kentän ongelmia, mutta viestintä kokonaisuudessaan viestinnällisenä toimintana ei voi palautua tämän alueen logiikkaan. Lyhyesti voidaan todeta, että politiikan käsite jää Schillerillä hyvin kapea-alaiseksi, lähinnä ns. *osallistumiskysymyksi*ksi. Sen mukaan mahdollisimman monen on päästävä ammentamaan viestinnän lähteistä, jotka nyt ovat epätasa-arvoisessa käytössä. Se kysymys, miten nuo lähteet (raaka-aineet, teknologia, viestintä jne.) *tuotetaan*, jää Schilleriltä kysymättä. Luonnollisesti hän tietää, että työläiset synnyttävät kaikki "arvot" mutta mitkä "arvot" tuotetaan, sen hänen mukaansa määrää kapitalisti. Näin viestintä ja muut näkyvät käytännön tuotteet syntyvät ikäänkuin kansalaisten ulkopuolella. Viestintä tuotetaan

M. Grishurin: Kameramies toiminnassa

vain tutkimuksen löytämissä valtasuhteissa, mutta muuten koko tämän prosessin tuottaminen ja uusintaminen tuntuu tapahtuvan omituisessa hämärässä. Ihmiset näyttävät olevan vain valtasuhteissa keskenään, jolloin vallan käsite tulee myös viestintää ulkoa determinoivaksi instanssiksi. Alistussuhteet voivat olla joskus hyvinkin vaikuttavia suhteita, mutta niiden avulla ei voida selittää kaikkea ihmisten keskinäisestä kanssakäymisestä, varsinkaan sen kvalliteetteja. Herbert I. Schiller tyytyy kuitenkin valta- ja konfliktiteoreettiseen kuvaan ja luottaa "alhaalta" käsin tulevan painostuksen voimaan valtasuhteita muutettaessa.

Talous- ja valtasuhteet ovat hänen mukaansa keskittyneitä ja yhteenkietoutuneita. Tätä ylikansallisten yhtiöiden ja sen "liittolaisten" valtaa viestintään ei ole riittävästi otettu huomioon.

"Tänään kommunikaation peruskysymykset eivät edellytä käsittelyä tai tutkimista. Sellaiset yhteiskunnalliset kysymykset kuin omistus, valvonta, taloudellinen tuki, kansallinen suvereniteetti ja ohjelmatoiminnan luonne muodostavat julkilausumattoman työjärjestyksen." (Schiller, H., 1970, s. 149.)

Jos nyt noudatetaan Herbert I. Schillerin ohjetta ottaa huomioon koko "sosio-ekonominen" prosessi, päädytään tilanteeseen, jossa on kerätty tietoja yhteiskunnan eri praktiikoista ilman, että viestinnälle on löytynyt mitään omaa, itenäistä aluetta.

Sen sijaan Schiller on asettanut viestintäkäsittelyn alle hyvin erilaisia yhteiskunnallisen käytännön muotoja, kuten hallintaa, teknologiaa, "politiikkaa", valta- ja herrussuhteita, kansalaisuuden ja kansan käsitteet, ideologian ja omistamisen eri "kategorioita". Näiden muotojen ulkopuolella ei Schillerin ajattelun mukaan voi puhua viestinnästä. *Viestintää konkreettisesti viestintänä emme näin tunne, vaan viestintä alistuu ilman identiteettiä muiden käytännön muotojen välineeksi.*

Kuten Lauri Mehtonen toteaa, tutkimuskohteesta ei voi saada koskaan välitöntä tietoa, vaan aina inhimillisen käytännön ja sen ateoreettisen ymmärryksen muodoissa. Näin kohde on aina

välittynyttä, eikä tiedolta voi riisua arkiajat-
telun kalvoa, jonka alta välitön totuus paljas-
tuisi. Tutkimuskohde ilmenee siten aina "elet-
tynä, koettuna ja tiedettynä".

"Näin sen sisältöä ei voida ymmärtää kohteen
kautta; se on itsessään kohteen ymmärtämisen
muoto, jossa kohde ymmärretään käytännöllisen
ja teoreettisen suuntautumisen välittämänä."
(Mehtonen, L., 1976, s. 14.)

On siis lähdeittävä liikkeelle niistä ajatus-
muodoista, joissa viestintä jokapäiväisessä käy-
tännössä ymmärretään. Näihin muotoihin ei kui-
tenkaan tule pysähtyä, sillä silloin tutkimus
jäisi vain arkikokemuksen ymmärryksen yleisty-
seksi. Kritisoimalla näitä ajatusmuotoja on
mahdollista samanaikaisesti ylittää näihin ajatus-
muotoihin sidotun käytännön arvosteluun. Schil-
lerin sunteen tämä metodi merkitsee hänen teo-
riansa kritiikkiä, jolloin myös viestintäimpe-
rialismiksi ymmärretty käytännön muoto joutuu
arvostelun kohteeksi.

Seuraavaksi tarkastelen niitä ymmärtämisen
muotoja, joiden avulla Schiller järjestää vies-
tinnäksi kokemansa ilmiöt viestintäimperialis-
min teoriaksi. Tarkasteltavana on, kykeneekö
hän ylittämään viestinnän eri taustapraktiikoi-
den rajat ja löytyykö häneltä aluetta, joka
määrittäisi viestinnän sen *ehdoista* (taloudes-
ta, hallinnasta, kontrollista jne.) "eroavaksi"
toiminnaksi.

Teorian (viestintäimperialismin) viestinnälli- syydestä

Nykyisessä ajattelutavassa ihminen on usein luo-
tu, alistettu, hallittu ja nimenomaisesti itsen-
sä ulkopuolelta hallittu. Hän on kuluttava,
mutta ei tuottava ihminen. Missä mielessä in-
himillisen käytännön ehdot synnyttävät näitä
ulkoapäin hallitun ihmisen ajatusmuotoja, jää
tässä käsittelemättä. Taustalla on tietenkin

käytäntö, jota esimerkiksi valtio yhä laajemmin ohjaa ja säätelee. Herbert I. Schillerin ajatteluun kuluttavan ihmisen kuva liittyy kiinteästi.

"Talouden" valta on Schillerin viestintäimperialismin teorian tärkein määrittäjä. Tähän hän päätyy todetessaan viestinnän tekniikan, välineiden ja joukkotiedotuksen tuotannon olevan vain muutaman ylikansallisen yhtiön hallussa. Nämä yhtiöt saavat yhä suuremman osan voitoistaan ulkomailta, joten viestintä valjastetaan imperialististen arvojen propagoijan ja manipuloijan välineeksi. Menettäessään etenkin vapautusliikkeiden nousun myötä poliittisia asemiaan korottaa imperialismi Schillerin mukaan joukkotiedotusvälineet suoraksi tajunnan hallinnan välineeksi. Lisäksi viestinnän tutkimus, rahoitus ja koulutus ovat kiinteästi sidoksissa armeijan koulutus- ja tiedotusohjelmiin (Schiller, H., 1971; Schiller, H., 1973a), joten näyttäisi olevan syytä epäillä viestinnän objektiivisuutta.

"Voimakkaiden etupiirien puristuksessa olevan joukkotiedotuskoneiston tuottaman aineiston objektiivisuus ja luotettavuus käy yhä voimakkaammin epäilyksen alaiseksi. Kukaan ei tunnu tietävän, kuinka voimakkaasti sotilaallis-teollinen "kumppanuus" vaikuttaa informaation levitykseen ja laatuun." (Schiller, H., 1970, s. 53.)

Vääriin käsiin valjastetut joukkotiedotusvälineet näyttävät välttämättä tiedottavan väärää tietoa maailmasta. Tuntuisi kuitenkin siltä, että valheeseen perustuva viestintä ennen pitkää kumoaisi mahdottomana nykypraksiksen. Ilmeisesti on lähde ajatuksesta, jossa itse käytäntö on kääntynyt nurin. Asiat hallitsevat silloin ihmistä ilman, että hän hallitsisi suvereenisti asioita. Välittömän käytännön ymmärrysmuodot kiinnittyvät ateoreettisesti, kriittikittömästi tähän nurinkääntymiseen, jolloin se uusinnetaan sen olemusta tuntematta.

Sama toistuu myös viestintäimperialismin teoriassa. Se lähtee ymmärryksen muodoista, joissa viestintä on sitä, mitä se itse antaa ymmärtää olevansa, eikä sen enempää. Se on lähde, se on virta, joka nyt on valjastettu epäoikeudenmukaisesti. Näin pääkysymykseksi tulee tie-

don jakelun, tiedon objektiivisen tarjonnan ongelma eikä itse viestinnän ongelma. Tämä kysymyksenasettelu näkyy selkeänä muun muassa kansainvälisen politiikan viestinnän alan asiakirjoissa. Jokaisella kansalaisella on niiden mukaan oikeus informaatioon, oikeaan tietoon. Tämän ajatuksen pohjalta on luotu sitoutumattomien maiden uutispooli informoimaan niistä asioista, joista kansainväliset uutistoimistot vaikenavat tai joista ne tiedottavat väärin. Kyse on siis viestinnän kontrollista, viestinnän välineiden omistuksesta ja sisällön ohjauksesta, *mutta ei* itse viestinnän mahdollisesta omasta problematiikasta.

Viestintä ymmärretään välittömän käytännöllisen kokemuksen yleistyksenä lähinnä *tiedottamiseksi*: kansalaisille kerrotaan niistä virkamiesten, puolueiden, hallitusten, edustuselimien, yhtiöiden ja muiden instituutioiden valmistelemista asioista, jotka tulevat koskettamaan heidän elämäänsä. Näin viestinnän avulla demokratisoidaan tai epädemokratisoidaan yhteiskuntaa ja sen eri alueita.

"[...]kulttuuri-imperialismin käsite kuvaa tänään parhaiten sitä menettelytapojen kokonaisuutta, jonka avulla yhteiskunta tuodaan nykyaikaiseen maailmanjärjestelmään: kuinka sen johdettava kerros houkutellessaan, painostetaan, pakotetaan ja joskus lahjotaan muovaamaan yhteiskunnalliset instituutiot siten, että ne (ainakin) vastaavat järjestelmän johtavan keskuksen rakteita ja arvoja tai jopa edistävät niiden toteutumista." (Schiller, H., 1976, s. 9; kulttuuri-imperialismin ja viestintäimperialismin käsitteiden yhteenkietoutumisesta ks. Kurki, M., 1981.)

Kyse on reaalisesti olemassaolevasta vallasta ja sen käytöstä. Viestinnän oman problematiikan tavoittamiseksi tulisi kuitenkin ottaa huomioon, että *toisaalta* se välttämättä säilyttää oman "laatunsa" viestinnällisenä toimintana ja *toisaalta* se on juuri tietyllä tavalla "muotomääräytynyttä" viestintää. Tämän ristiriidan liikkeeseen Schiller ei kuitenkaan puutu, ja viestintä jää kovin kapealle huomiolle. Viestinnän ominaislaatua ei pyritä määrittämään, vaan tyydytään sen eri ilmenemismuotoihin; näin

viestintä on kontrollia, teknologiaa, hallintaa, herruutta, omistusta.

Viestintää on siten kaikkialla, mutta lähemmin tarkasteltaessa sen ominaislaatu viestintänä katoaa. Tämä äkillinen katoaminen ilmenee hyvin Schillerin käsityksessä, joka koskee teknologian ja "ei-materiaalisen kulttuurin tuotteen" eroa. Hänen mukaansa teknologiaa ehkä voidaan siirtää maasta toiseen ilman, että se välttämättä dominoi sinne oman kasvuperustansa käytännön rakenteen. Tätä ei voida sanoa hänen mukaansa kulttuurisesta tuotteesta. "Samaa voi tuskin sanoa aineettomista kulttuurituotteista." (Schiller, H., 1973b, s. 470.) "Teknologian kehitys riippuu epäilemättä kokonaan - toisin kuin aatteiden, jotka eivät aineellistu - talouden valtakeskusten suostumuksesta ja rohkaisuista." (Schiller, H., 1976, s. 50, myös s. 46-47.)

Toisaalta on siis olemassa materiaalista teknologiaa, joka on enemmän tai vähemmän "kapitalismin ruumiillistumaa" ja jota sitten voidaan ehkä käyttää ilman, että se determinoi tuottajamaansa rakenteita käyttömaahansa. Toisaalta on kulttuurin ja viestinnän tuotteita, jotka ehdottomasti kantavat sosiaalista leimaa ja piilovaiikutusta sisällään. (Kuitenkin Schillerin ajattelua johdonmukaisesti seurattaessa viestinnän ja kulttuurin ja teknologian on oltava perusteeltaan *neutraalia*, koska vasta niiden - siis eräänlaisten lähteiden - käyttö ratkaisee niiden "olemuksen".) Nämä tuotteet määrittävät koko todellisuutta.

"Ylikansalliset yhtiöt ovat nykyään maailmantalouden organisoijia; informaatio ja viestintä yleensä ovat tämän hallinta- ja valvontajärjestelmän elintärkeä osa. On huomattava, että kommunikaatio käsittää muutakin kuin viestimet ja ne kanavat, joita käyttäen viestejä välitetään. Kommunikaatio hahmottaa yhteiskunnallista todellisuutta ja vaikuttaa näin työn organisointiin, teknologian luonteeseen, kasvatusjärjestelmän opinto-ohjelmiin (niin virallisiin kuin epämuodollisiin), vapaa-ajan käyttöön, itse asiassa elämän keskeisiin yhteiskunnallisiin järjestelyihin." (Schiller, H., 1976, s. 3; myös Schiller, H., 1973b, s. 468.)

Schiller ei kuitenkaan jatka tätä lähestymistään viestintään, vaikka viestintä sosiaalisuutta määrittävänä tekijänä voisi johdattaa käsitykseen, jossa se liittyy erottamattomana momenttina koko kulttuuriimme.

Viestintä on "syntynyt" ihmisten keskinäisessä kanssakäymisprosessissa, jossa ihmiset muokkaavat luontoa ja siinä itseänsä elämänsä ja kulttuurinsa tuottamiseksi ja uusintamiseksi. Tässä käytännön prosessissa ovat syntyneet myös ne erilaiset kanssakäymisen muodot, joita (nyt) kutsutaan viestinnäksi. Tällainen muoto on muun muassa kieli, mutta ei vain kieli. Kaiken viestinnän ehtona on kuitenkin inhimillinen kulttuuri, inhimillinen kanssakäyminen, joka vasta ja jatkuvasti mahdollistaa viestinnän eri muotojen kehkeytymisen. Näin kulttuuri välttämättömyytenä ja itse viestintää edeltävänä ehtona kuuluu kiinteästi omaan kulttuuriyhteisönsä, joka omalta osaltaan muovaa meitä praksiksemme subjekteina. (Vrt. Malmberg, T., 1981, s. 127-168, ja Winch, P., 1979, s. 44-48.)

Viestinnän käsitteen filosofinen selvitys ei onnistu ilman abstrahointia, joka tässä mielessä jää Schilleriltä tekemättä. Näin hänen käsityksensä viestinnästä jää kiinni viestinnän käytännön eri muotoihin, joiden "olemusta" pyritään selvittämään piilossa olevilla "taloudellispoliittisilla" vaikuttajilla. Toisaalta viestintä näyttää muovaavan kaikkea, toisaalta myös viestintää muovataan.

"Teknologia ja sen käyttötapa vaikuttavat yhteiskunnallisen kommunikaation perusrakenteeseen. Teknologian käyttötapa ja käyttöä säätelevät yhteiskunnalliset suhteet määräävät paljolti, ellei peräti ratkaisevasti sen, millaisia ovat ihmisten väliset suhteet työssä, yhteisöissä ja perheessä." (Schiller, H., 1976, s. 48.)

Näin päädytään jatkuvasti *dualismin*, jossa toinen asia alistaa toisen välineekseen ilman, että millään asialla olisi omaa, itsenäistä olemisen laatua.

Schillerin ajattelun mukana ajaututaan sel-
laiseen teoreettiseen umpikujaan, jossa on vai-
kea saada otetta viestinnästä praktiikkana, jos-
sa muotoudutaan ihmisiksi ja jossa muotoillaan
niitä tapoja havaita ja ajatella todellisuutta,
jotka ovat osin yhteisiä kaikille ihmisille,
osin tyyppillisiä vain erilliskulttuureille. Il-
man tätä yhteisöä ei viestintä olisi edes mah-
dollista ymmärrettynä, tajuttuna toimintona.
(Vrt. Feuerbach, L., 1967, s. 156.)

Herbert I. Schillerin viestintäimperialismin
tutkimukset saavat siten arvonsa tutkimuksina,
jotka kuvailevat eri viestinnällisten praktii-
koiden tilaa - jotka hän kuitenkin aina ymmär-
tää joksikin muuksi kuin viestinnälliseksi toi-
minnaksi. Kuten Schiller oikein huomioi, ovat
viestinnän välineet keskittyneet, muuttuneet ta-
varatuotannoksi, pääomiksi jne. Näistä huomi-
oista on kuitenkin edettävä pitemmälle ja kysyt-
ävä, miten viestintäkäytäntöjen taloudellinen
ja hallinnollinen säätely on muuttanut ja muut-
taa niiden muotoa itse viestintänä.

Lähteet

- FEUERBACH, Ludwig. *Anthropologischer Materialismus. Ausgewählte Schriften I (Einleitung von Alfred Schmidt)*. Europäische Verlagsanstalt, Frankfurt am Main, 1967.
- KURKI, Merja. *Viestintäimperialismin teorian kritiikkiä erityisesti Herbert I. Schillerin ajatusmuotojen kritiikkiä*. Tiedotusopin pro gradu-tutkielma, Tampereen yliopisto, 1981.
- MALMBERG, Tarmo. *Viestintä ja kulttuuri, tekstejä viestinnän teorian ja tutkimuksen kulttuuriteoreettisista perusteista (1978-1981)*. Tampereen yliopisto, tiedotusopin laitos, julkaisu, sarja C, nro 2, 1981.
- MEHTONEN, Lauri. *Ateoreettinen ymmärrys ja 'fenomenologia'*. Teoksessa Taiteen filosofian tutkimusprojektin julkaisu I. Jyväskylän yliopisto, filosofian laitos, julkaisu nro 7, 1976.
- SCHILLER, Herbert I. *Mass Communication and American Empire*. New York, 1970.
- SCHILLER, Herbert I. *Madison Avenue Imperialism. Trans-Action*, March/April, 1971.
- SCHILLER, Herbert I. *The Mind Managers*. Boston, 1973a.
- SCHILLER, Herbert I. *Authentic National Development versus the Free Flow of Information and the New Communications Technology*. Teoksessa GERBNER, George & CROSS, Larry P. & MELODY, William H. *Communications, Technology and Social Policy*. Wiley, New York, 1973b.
- SCHILLER, Herbert I. *Communication and Cultural Domination*. New York, 1976.

SCHILLER, Herbert I. *Media and Imperialism. Revue Française d'Etudes Américaines*, 28 (4), 1978.

WINCH, Peter. *Yhteiskuntatieteet ja filosofia*. Gummerus, Jyväskylä, 1976.

Uutissähkeet odottavat

*Ruotsin valtionarkiston suojissa on tiedotustut-
kijoille ainutlaatuinen työkenttä: mittava uutis-
säikearkisto. Se sisältää Svenska Telegrambyrån
(SvT) alkuperäiset sähkeet vuosilta 1867 - 1919
sekä mm. Tidningarnas Telegrambyrån (TT) välit-
tämän ulkomaanaineiston vuodesta 1943 alkaen.
Viime vuoden maaliskuussa valtionarkisto järjes-
ti tutkijasymposion, jossa keskusteltiin mm. ai-
neiston käyttömahdollisuuksista sekä ennen kaik-
kea sen pelastamisesta mikrofilmille. - Arkis-
tonhoitaja Kari Tarkkainen kertoo seuraavassa
siitä, kuinka sähkemateriaalia on tähän mennes-
sä hyödynnetty tutkimuksessa. Teksti on lyhen-
nelmä mainitussa symposiossa pidetystä alustuk-
sesta. - Toimitus.*

Uutisvälityksen kasvu ja tekniset edellytykset

Kaupallinen uutisvälitys kehittyi melkoisesti
1800-luvulla. Ennenkaikkea Länsi-Euroopan maihin
syntyi isoja kansainvälisiä uutistoimistoja, joi-
den tehtävänä oli uutismateriaalin kokoaminen ja
jakelu. Ranskaan, Saksaan ja Englantiin perusta-
miensa uutistoimistojen kautta Charles Havasista,
Bernhard Wolffista ja Julius Reuterista tuli myös
uutistoiminnan nimilegendoja. Pohjois-Euroopan
ensimmäinen kansallinen uutistoimisto, Ritzaus
Bureau, perustettiin vuonna 1866 Kööpenhaminaan.
Sen vanavedessä seurasivat vuonna 1867 Wolffin
Tukholman ja Kristianian filiaalit, Svenska Tele-
grambyrån ja Norsk Telegrambyrå. Suomen Tieto-
toimiston edeltäjä syntyi hieman myöhemmin, vuonna
1887.

Uutistoimistojen kasvun edellytyksinä olivat
yhtäältä uudentyypisen sanomalehdistön ja liike-
elämän luoma uutiskysyntä ja toisaalta nopean
tekstinsiirron mahdollistavat uudet tekniset
aluevaltauksset. Pohjoismaiset toimistot syntyiv-
ät ajankohtana, jolloin sähke oli jo käytössä.
Kaapeliteitse välitetyt sähkeet olivat kuitenkin
kallista ja siksi uutisia vastaanotettiin myös